

Методолошке конвенције за зелено означавање буџета

Буџетски корисници су иницијалне зелене ознаке за пројекте и активности применили кроз процес подношења приоритетних области финансирања за 2025. годину у складу са Методологијом за зелено означавање пројеката у буџету Републике Србије (Методологија).¹ Министарство финансија је припремило додатне смернице за примену зелене ознаке на активностима и пројектима кроз примену означавања приликом израде финансијских планова буџетских корисника.

1. Транзиционе технологије

По постојећим конвенцијама, Зелена листа ЕУ не обухвата транзиционе технологије.

Под одређеним околностима, **транзиционе активности финансиране из буџета Републике Србије биће означене као зелене.**

Дефиниција транзиционе технологије за потребе припреме буџета Републике Србије преузима се из ЕУ Регулative 2020/853 о успостављању оквира за промовисање одрживих инвестиција (ЕУ Таксономија), Члан 10(2):

“...привредна делатност за коју не постоји технолошки и економски спроводива нискоугљична алтернатива знатно доприноси ублажавању климатских промена ако подржава прелаз на климатски неутралну економију у складу с планом за ограничавање повишења глобалне температуре за 1,5 °Ц изнад вредности у преиндустријском раздобљу, међу осталим поступним укидањем емисија гасова са ефектом стаклене баште, посебно емисија из чврстих фосилних горива, и ако та делатност:

- (а) има вредности емисија гасова са ефектом стаклене баште које одговарају најбољој ефикасности у сектору или индустрији;
- (б) не омета развој и увођење нискоугљичних алтернатива;
- (с) не доводи до зависности од имовине која се ослања на интензивно коришћење угљеника, узимајући у обзир економски животни век те имовине.”²

Расходе који испуњавају **све побројане критеријуме** треба **означити као зелене.**³

Листа транзиционих активности је доступна на интернет страници Компас таксономије ЕУ: <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/taxonomy-compass/the-compass>

¹ Објављене на интернет страници Министарства финансија у децембру 2023. године

² Види члан 10(2) Регулative (ЕУ) 2020/852: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>

³ Зелено означавање за транзиционе технологије ће бити ревидирано на годишњој основи.

Слика 1: Приказ екрана интернет странице Компаса таксономије

Филтрирање по секторима и активностима Search

Transitional
 Enabling

Сектор	Активност	Митигација (клима) – Адаптација (клима) – Вода – Циркуларна економија – Загађење – Биодиверзитет
Грађевина и некретнине	Реновирање постојећих грађевина	+ T + +
Енергетика	Производња ел. енергије из гасних фосилних горива	+ T +
Енергетика	Високо ефикасна ко-генерација електричне енергије, енергије за загревање/хлађење из гасних фосилних горива	+ T +
Енергетика	Производња енергије за загревање/хлађење из гасних фосилних горива у ефикасном систему централног грејања и хлађења	+ T +
Информисање и везе	Хостинг и обрада података, и сродне активности	+ T +

Клик на симбол “+” даје детаље критерија доприноса према ЕУ Таксономији

Све релевантне информације из Таксономије осигуране су кроз Excel табелу у прилогу овог буџетског упутства који се ажурира сваке године.

Могући примери транзиционих технологија у Србији укључују:

1. централно грејање на гасна фосилна горива у ефикасном систему централног грејања и хлађења
2. активности везане за превоз роба унутрашњим водним превозом

Технологије морају бити проверене из перспективе усклађености са критеријумима ЕУ Таксономије да се додели зелена ознака (видети прилоге ЕУ Таксономије).

2. Контрачињенични сценарији

Уколико ставка односно активност није на Зеленој листи, њен утицај на животну средину може се ценити у односу на **контрачињенични сценарио – фиктивни сценарио** у којем се одређени расходи не реализују или су умањени, или ако се одабаре алтернативна активност.

Зелену ознаку треба доделити **уколико би контрачињенични сценарио за резултат имао значајно слабији исход у погледу животне средине.**

Приликом процене контрачињеничних сценарија могу се користити буџетска документација, политике и стратегије, као и јавни извештаји. Листа важећих стратешких докумената је у прилогу овог Упутства.

Процене би требало радити **од случаја до случаја** и у складу са **проценом вероватноће.**

Примери:

У Француској, субвенција за рециклажу аутомобила се означава као повољна по циљ смањења загађења обзиром да би контрачињенични сценарио без извршења ових расхода водио до више аутомобила у саобраћају који загађују животну средину.⁴

У Ирској, велика спортска дешавања се означавају као неповољна у погледу ублажавања климатских промена, због повећаног броја домаћих и међународних путовања у поређењу са контрачињеничним сценариом у коме се такав догађај не одржи.⁵

У Србији, реконструкција пруге Ниш-Димитровград може се означити као повољна за ублажавање климатских промена у поређењу са контрачињеничним сценариом без смањења, односно повећања друмског саобраћаја

⁴ Француска Влада (2023.). Извештај о утицају буџета централне државе на животну средину #Буџет 2024. Објављен октобра 2023. године. Видети: https://www.budget.gouv.fr/reperes/budget_vert/articles/plf-2024-la-4eme-edition-du-budget-vert

⁵ Министарство јавних расхода, реализацију националног плана развоја и реформе (2023). *Климатски расходи и расходи за животну средину у 2024. години*. Видети: <https://www.gov.ie/en/publication/b2258-climate-and-environmental-expenditure-in-rev-2024/>

3. Зелене обвезнице

Буџетски корисници требају применити зелену ознаку за расходе на пројектима и активностима који се квалификују за финансирање из примања од Зелених обвезница. Додељене ознаке морају бити усклађене са Методологијом, односно са циљем да би за буџет 2026. године расходи морали бити повољни за заштиту животне средине.

Листа расподеле сектора и примери пројеката финансираних из прихода од зелених обвезница по секторима и пројектима приказани су у Табела 1.

Табела 1: Примери финансирања из примања од зелених обвезница по секторима и врстама пројеката, 2018-К3 2022

Енергетска ефикасност	У јавним зградама: унапређење термичког омотача грађевина, унапређење система загревања Замена спољне столарије и врата, термичка изолација, обновљиво загревање (приватне зграде)
Транспорт	Железница: електрификација, инфраструктура и модернизација возног парка Водни путеви Друмски саобраћај за зелена возила (електрична и хибриди) и такси возила
Одрживо управљање водама и отпадним водама	Пијаћа вода: одржавање, проширивање снабдевања, градња резервоара, Прикупљање и обрада отпадних вода: канализационе мреже и постројења Инфраструктура за наводњавање Одбрана од поплава, регулисање водених токова, исушивање
Спречавање и контрола загађења и циркуларна привреда	Управљање отпадом: модернизација система, сепарација чврстог отпада
Заштита животне средине, биодиверзитета и одрживе пољопривреде	Одрживо шумарство: шумски путеви, пожарне линије Биодиверзитет: праћење и одржавање заштићених подручја Одржива пољопривреда: противградна заштита, наводњавање, органска пољопривреда, осигурање, системи сертификације, индикације географске заштите

Извор: на основу сектора из Извештаја о зеленим обвезницама, јануар 2024. године.⁶

4. Капитални пројекти и Процена утицаја на животну средину

За капиталне пројекте за које:

- i. Није проведена процена утицаја на животну средину или
- ii. Није дата сагласност,

није могуће применити зелену ознаку **без одговарајућег образложења и објашњења.**

⁶ javnidug.gov.rs/static/uploads/Green_Bond_Report_-_Jan_2024.pdf

За **образложење и објашњење** зелене ознаке, могуће се позвати на:

- i. Екплицитан циљ заштите животне средине, како је прописано у Методологији.
- ii. Јасно објашњење, нпр. у току је процена утицаја на животну средину.
- iii. Доказе о јасној и директној вези између капиталног пројекта и циља националне секторске стратегије у циљу смањења емисија или загађења.

Означавања за капиталне пројекте без процене утицаја на животну средину, или где није издата сагласност, ће се упућивати на проверу квалитета означавања коју спроводи Министарство заштите животне средине.

Ресорна министарства су дужна да ревидирају зелено означавање таквих пројеката, које може бити и предмет провере квалитета означавања од стране Министарства заштите животне средине.

5. Ставке које се не означавају у буџету за 2026. годину

Означавање се односи на класе 400000: Текући расходи и 500000: Издаци за нефинансијку имовину, као што је наведено у Правилнику о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем.⁷ У овим класама, поједине поткласе се сматрају неутралним по дефиницији и не би требали бити означени као зелени, како је приказано у Табели 2.

Табела 2: Класе расхода и издатака који су неутрални по дефиницији

КЛАСА и ПОТКЛАСА	Неутрални по дефиницији	Ознака 2025.	Ознака 2026.	Ознака 2027.
КЛАСА 400000: Текући расходи		•	•	•
4100000: Расходи за запослене	•			
4400000: Отплате камате и пратећи трошкови задуживања	•			
4700000: Социјално осигурање и социјална заштита	•			
КЛАСА 500000: Издаци за нефинансијску имовину		•	•	•

⁷ („Службени гласник РС”, бр. 16/2016, 49/2016, 107/2016, 46/2017, 114/2017, 20/2018, 36/2018, 93/2018, 104/2018, 14/2019, 33/2019, 68/2019, 84/2019, 151/2020, 19/2021, 66/2021, 130/2021, 144/2022, 26/2023, 83/2023 и 118/23).